

جامعه آرمانی اسلامی عامل بالعدل و قائم بالقسط است

عضو هیأت علمی دانشگاه اهل بیت گفت: انسان‌هایی که گرفتار نیازهای اولیه زندگی خویش هستند و گرفتار حل مشکلات معیشتی، نمی‌توانند به مناسک و معارف دینی و رشد روحی و معنوی خود توجه داشته باشند.

عضو هیأت علمی دانشگاه اهل بیت گفت: انسان‌هایی که گرفتار نیازهای اولیه زندگی خویش هستند و گرفتار حل مشکلات معیشتی، نمی‌توانند به مناسک و معارف دینی و رشد روحی و معنوی خود توجه داشته باشند.

خبرگزاری مهر-گروه دین و اندیشه-نگار احدپور اقبلاغ: عدالت به معنای دادن حقوق افراد بر اساس استحقاق و شایستگی آنهاست، به طوری که هر چیزی را در جای خود می‌نهد و مانع از تجاوز و ظلم و ستم می‌گردد، از افضل فضائل و اشرف کمالات است که داشتن آن مستلزم جمع صفات کمالیه و بلکه عین آنهاست. عدالت به عنوان یک بحث اجتماعی و سیاسی دارای اهمیت زیادی می‌باشد و این عنصر در مبحث اداره حکومت اهمیت بسیار دارد. به همین دلیل این عنصر از چشم رهبران و امامان شیعه به دور نمانده است.

نقش اصلی اجرای عدالت در جهان بینی اسلامی و جامعه قرآنی، عبارت است از پاکسازی جامعه از افراط و تفریط اقتصادی و معیشتی از راه ایجاد نظامی عادلانه و روابط اقتصادی سالم و قوانین مالی صحیح که ماهیتی تعدیلی داشته باشد و جهت‌گیری اصلی آن قوانین، تکاثرزایی و سرشکن کردن پیوسته مال و ثروت و امکانات معیشتی در جامعه باشد.

برای تبیین بیشتر این موضوعات با مسلم نادعلی زاده، پژوهشگر تاریخ تشیع و عضو هیأت علمی دانشگاه بین‌المللی اهل بیت (ع) به گفتگو نشستیم که در ادامه حاصل آن را می‌خوانید:

مسلم نادعلی زاده با اشاره به اینکه برای دستیابی به تعریف اسلام از یک جامعه آرمانی باید به منابع دین یعنی قرآن و روایات و سیره اهل بیت عصمت و طهارت (ع) مراجعه کنیم، گفت: در قرآن طبیعتاً اشاراتی در این زمینه وجود دارد و مهمترین تاکید قرآن این است که جامعه آرمانی جامعه ای است که عدل و قسط در آن حاکم است. در واقع انبیا الهی مردم را به دو چیز دعوت می‌کردند، یکی عبادت خداوند و دیگری هم عدالت در مناسبات بین فردی و اجتماعی. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید «ما انبیا را فرستادیم برای اینکه مردم قسط و عدل را در جامعه پیاده کنند»، و در واقع جامعه آرمانی قرآن، جامعه ای است «عاملاً بالعدل و قائماً بالقسط»

وی افزود: تقوا هم که در شخصیت فردی افراد مدنظر قرآن است باز هم از راه عدالت به دست می‌آید، قرآن می‌فرماید «اعذوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى». یعنی عدالت پیشه کنید که نزدیک ترین راه به تقواست. پس تقوا که در انسان سازی قرآنی مورد توجه است و عدالت که در جامعه سازی قرآنی مورد توجه است. با هم پیوند دارند. یعنی قرآن در مسئله انسان سازی تاکیدش بر روی تقواست و در مسئله جامعه سازی تاکیدش بر عدالت است و اگر جامعه ای به این دو برسد از نظر قرآن جامعه آرمانی و ایده آل است.

نادعلی زاده با بیان اینکه در روایات هم همین تأکیدات وجود دارد، عنوان کرد: آن جامعه آرمانی مد نظر حضرت رسول (ص) و حضرت امیرالمومنین (ع) و سایر ائمه معصومین (ع) جامعه ای است که عدالت در همه شئون در آن جامعه پیاده می‌شود و مردم همگی «عاملاً بالعدل و قائماً بالقسط» هستند و در رأس همه حاکمیت جامعه، اینگونه است. امیرالمومنین (ع) در یکی از خطبه های نهج البلاغه می‌فرمایند، اگر در جامعه ای نظام حق و اسلامی برپا بشود در آن جامعه اولاً هیچ سرپرست خانواده ای، هیچ انسانی در گذران معیشت به مشکلی بر نمی‌خورد. هیچ سرپرست خانواده ای گرفتار مشکلات معیشتی نیست در یک نظام اسلامی. در چنین جامعه ای نه به مسلمان و نه به غیر مسلمان ظلم نمی‌شود.

وی خاطر نشان کرد: جامعه آرمانی اسلام و جامعه آرمانی دینی، جامعه منهای فقر و ظلم است. یعنی حاکمیت دینی اجازه نمی‌دهد به کسی ظلم شود و کسی هم گرفتار مشکلات زندگی باشد. چراکه گرفتاری های معیشتی مانع رشد و دینداری انسان هاست. انسان‌هایی که گرفتار نیازهای اولیه زندگی خویش هستند و گرفتار حل مشکلات معیشتی، نمی‌توانند به مناسک دینی و معارف دینی و رشد روحی و معنوی خود توجه داشته باشند، لذا در روایات متعددی از جمله فرمایش حضرت رسول (ص) «كاد الفقر أن يكون كفراً» (ممکن است فقر به کفر بیانجامد) و یا در روایت دیگری می‌فرمایند «من لا معاش له، لا معاد له» یعنی کسی که فقیر باشد و از نظر اقتصادی ضعیف و مستضعف باشد، نمی‌تواند دیندار خوبی باشد. یعنی ما اصلاً نمی‌توانیم انتظار این را داشته باشیم که به وظایف دینی عمل کند.

این عضو هیأت علمی دانشگاه بین المللی اهل بیت (ع) با اشاره به روایتی از امام کاظم (ع) فرمودند: «لَوْ عُدِلَ فِي النَّاسِ لَأَسْتَعْتَبُوا» اگر عدالت بین مردم حاکم شود، مردم مستعنی می شوند، در جامعه ای هم که عدالت نباشد احکام دینی اجرا نمی شود، امام علی (ع) می فرمایند، «العدل حیات الاحکام»، یعنی اگر می خواهیم در جامعه احکام دینی رایج باشد و مردم به احکام عمل کنند باید عدالت را اجرا کنید، اگر عدالت نباشد، احکام دینی هم اجرا نمی شود، اگر عدالت اجرا نشود، انتظار دینداری هم نمی شود از مردم داشت. از آن طرف هم جامعه باید منهای ظلم باشد، در یک جامعه آرمانی اسلامی به هیچ وجه به احدی ظلم نمی شود.

وی تصریح کرد: در نامه امام علی (ع) به مالک اشتر هست که می فرمایند، «وَأَشْعِرُ قَلْبَكَ الرَّحْمَةَ لِلرَّعِيَّةِ، وَ الْمَحَبَّةَ لَهُمْ وَاللُّطْفَ يَهُم» «قلبت را ملامال کن از رحمت به مردم» و در ادامه می فرمایند: «فإِنَّهُمْ صِنْفَانِ: إِمَّا أَخٌ لَكَ فِي الدِّينِ، أَوْ تَطْيِيرٌ لَكَ فِي الْخَلْقِ» چون مردم دو دسته اند، یا برادر دینی تو هستند و مسلمانند و یا اگر هم مسلمان نیستند، انسان هستند. حضرت در ادامه می فرمایند، «و لا تَكُونَنَّ عَلَيْهِمْ سَبْعًا ضَارِيًا تَعْتَمِدُ أَكْلَهُمْ» مبدا برای آنان چون جانور درنده ای باشی که خوردنشان را غنیمت دانی. «تو نیز نسبت به آنان بخشش و گذشت داشته باش؛ زیرا تو بالا دست آن ها هستی و به عنوان حاکم باید به همه محبت کنی. پس در جامعه آرمانی اسلامی مردم محبوب حاکمانند و به احدی ظلم نمی شود و احدی مورد تعرض قرار نمی گیرد، حاکام خودشان را خادم مردم و خدمت گذار مردم می دانند به معنی واقعی کلمه و نه شعاری.

نادعلی زاده افزود: در مورد جامعه مهدوی، آنچه که در روایات ذکر شده، همان ویژگی های جامعه آرمانی است، جامعه مهدوی هم جامعه ای است که اولاً عدالت در همه شئونش پیاده می شود و در آن جامعه به احدی ظلم نمی شود. در روایت داریم وقتی حضرت حجت (عج) ظهور کنند، زمین را از قسط و عدل پر می کند. نظام عامل بالعدل و جامعه قائم بالقسط را در جهان پیاده می کند. همانطور که قبل از ایشان جهان پر از ظلم و جور بوده ایشان جهان را پر از قسط و عدل می کنند.